

UNITÁRIUS ÉLET

XXVI. ÉVFOLYAM, 1. SZÁM

1972. JANUÁR—MÁRCIUS

A hit húsvéti öröme

Keresztény életünk nagy ünnepeit külön-külön is meg szoktuk jelölni úgy, hogy lényegüket legjobban kifejező fogalmakkal, jelzőkkel ékesítjük fel őket. Így emlegetjük, hogy: Karácsony a szeretet, vagy a gyermekek ünnepe; Pünkösd a lélek, vagy az egyház megalapításának ünnepe; Húsvétról azt szoktuk mondani, hogy a hit ünnepe. Ezek a megjelölések rendszerint híven fejezik ki az ünnepek lényegét, s eléggé elfogadható magyarázatot adnak benső tartalmukról, jelentőségükről. A legbeszédeesebb talán az összes között Húsvét megjelölése, mikor azt mondjuk róla, hogy Húsvét a hit ünnepe. Mert hit nélkül Húsvétal semmit sem kezdhethetnénk. Ugyanis azok az események, amelyek az evangéliumokban ezzel az ünneppel kapcsolatosan írott szövegeként fennmaradtak, lényegükben mind lelki és szellemi síkon zajlottak le, mentek végbe és nem materiális vonatkozásukon van a hangsúly.

Ha figyelmesen olvassuk a húsvéti események leírásait, egymással egészen ellentétes érzelmek kelnek életre bennünk s töltenek el minket. Mert igaz ugyan, hogy Jézus előre megmondta övéinek s ezt többször is hangsúlyozta, hogy sorsához törvényszerűen hozzátartozik a kereszten való kínszenvedés, hogy meg kell halnia. De megmondta azt is, hogy ellenei nem sokáig örvendezhetnek a halála felett, mert harmadnapra feltámad és kijön a sírból. Mégis! Húsvét reggelén, a kora hajnali órában az a néhány asszony, aki sietve igyekszik Árimáthiai József kertje felé, hogy a sírt megnézzék, csupa kétség és gyötrelmes bizonytalanság, harmadnap reggelén s a lelkükre szakadt szomorúság miatt olyan szótlanok, mintha mind megnémultak volna. Amikor pedig a sírt üresen találják, ahelyett, hogy újjongva gondolnának Jézus feltámadására, szinte jajveszékelve a gondolaton, valósággal felsír ajkukon az aggodalom: Hol van a Mester? Hová lett a sírból? Bizony csordultig tele vannak kétséggel s lelküket ellepi a bizonytalanság szomorúsága, kínzó gyötrelme. És csak akkor eszmélnek fel ebből a bódult állapotból, amikor a hit fehér ruhás angyala megszólal és felvilágosítja őket a történetek felől. Sőt! Amikor az asszonyok elbeszélték a történeteket a tanítványoknak: „Az ő szavuk csak üres beszédnek látszék azok előtt; és nem hívének nekik.” Az Emmaus felé vezető úton Jézus a két tanítvány mellé szegődik, beszél hozzájuk s azok ismerik fel őt s azt mondják Jézusnak, hogy: „Valami közülünk való asszonyok is megdöbbenettek, kik jó reggel a sírnál valának.” „És mikor nem találák az ő testét, hazajöttek, mondván, hogy angyalok jelenését is látták, kik azt mondják, hogy ő él.”

Íme, itt is a megdöbbenés, a félelem uralja a lelkeket. Mikor pedig Jézus a jól ismert, megszokott köszöntéssel toppant be a tanítványokhoz és mondta nekik: Békesség nektek! Tamás akkor is kételkedik, s mivel a többiek is: „Megrémülve és félve, azt hívék, hogy valami lelket látnak.” Jézus azt mondja nekik: „Miért háborodtatok meg és miért támadnak szívetekben okoskodások?”

Mindezek meggyőzően bizonyítják és igazolják a tételeket, hogy Húsvét elsősorban a hit ünnepe és hit nélkül Húsvétal nem kezdhethetnénk semmit.

Hanem a hit annál diadalmasabban ujjong ezen az ünnepen s csupa hála sugárzik belőle az élet egyetlen és örök forrása: Isten felé, a megnyert ütközetért: a jó és a rossz harcában a jó; a világosság és a sötétség tusájában a világosság; az élet és a halál küzdelmében az élet győzelméért. Mert ott, akkor azon a reggelen a nyitott sír szélén az emberről leszakadt, lehullott mindenféle visszahúzó erő és a teljesen — mondhatjuk úgy is, hogy a tökéletesen megtisztult, felszabadult lélek és szellem, s — ez az igazi ember — fenségesen üli diadalát, lerázván magáról még a sír porát is.

Úgy emlékszem, nem jegyezte fel a történelem, hogy akkor, abban az esztendőben mennyi volt a világon élő emberek lélekszáma, de azt bizonyosan tudjuk, hogy alig egy néhány száz, vagy ha legfennebb néhány ezer ember lelkében — annak a kis seregnek az életében —, akik, mint valami fekete város lakói, talpig gyászban voltak a nagypénteki események miatt, azon a napon olyan tiszta és igaz öröm ömlött el rajtuk, mint annak a gyermeknek a lelkében, aki éveken át hontalanul bújdosik, szívében az otthon, a szülői ház felejthetetlen képével s reménytelen bújdosása közben egyszer csak valamiképpen mégis hazaérkezik.

A hit eloszlatozt minden bizonytalanságot, elhessegette a kétség fekete hollóit, elcsendesítette a mérhetetlen veszteség szórtalan panaszeit, elűzött a lélek egeről minden felhőfoszlányt, s a ragyogó kék égen tündöklő tisztaságban felsütött, kigyúlt a fénylő nap s olyan öröm zápora záporozott rájuk, melynek édes ízét kitörölhetetlenül tapasztotta oda az élet ajakára a mozdulatlanságában is rohanó idő.

És nekünk, keresztény szemléletű embereknek, vallásos hitünkben éppen ez a diadalmas életöröm a legszebb és legértékesebb jézusi örökségünk. Nekünk nem tud kajánul a szemünkbe nevetni a halál, mert mi nem hozzá, hanem az élethez tartozunk. Szent menetelésünkben, ebben a küzdelmes életben, nem tarthat fel célunk elérésében senki és semmi. Biztosan meggyünk minden akadályokon keresztül életünk végcélja, a tökéletesség felé, s csak egyedül a saját gyarlóságaink lehetnek akadályaink. Az ember pedig éppen ott és azzal lesz igazán ember, amikor a saját emberségében, szívében, lelkében, testében, szellemében legyőzi, megfékezi a visszahúzó akadályokat s a jó, a szép, a tiszta, az igaz, a békés és boldog élet erőit, lehetőségeit fejleszt ki önmagában.

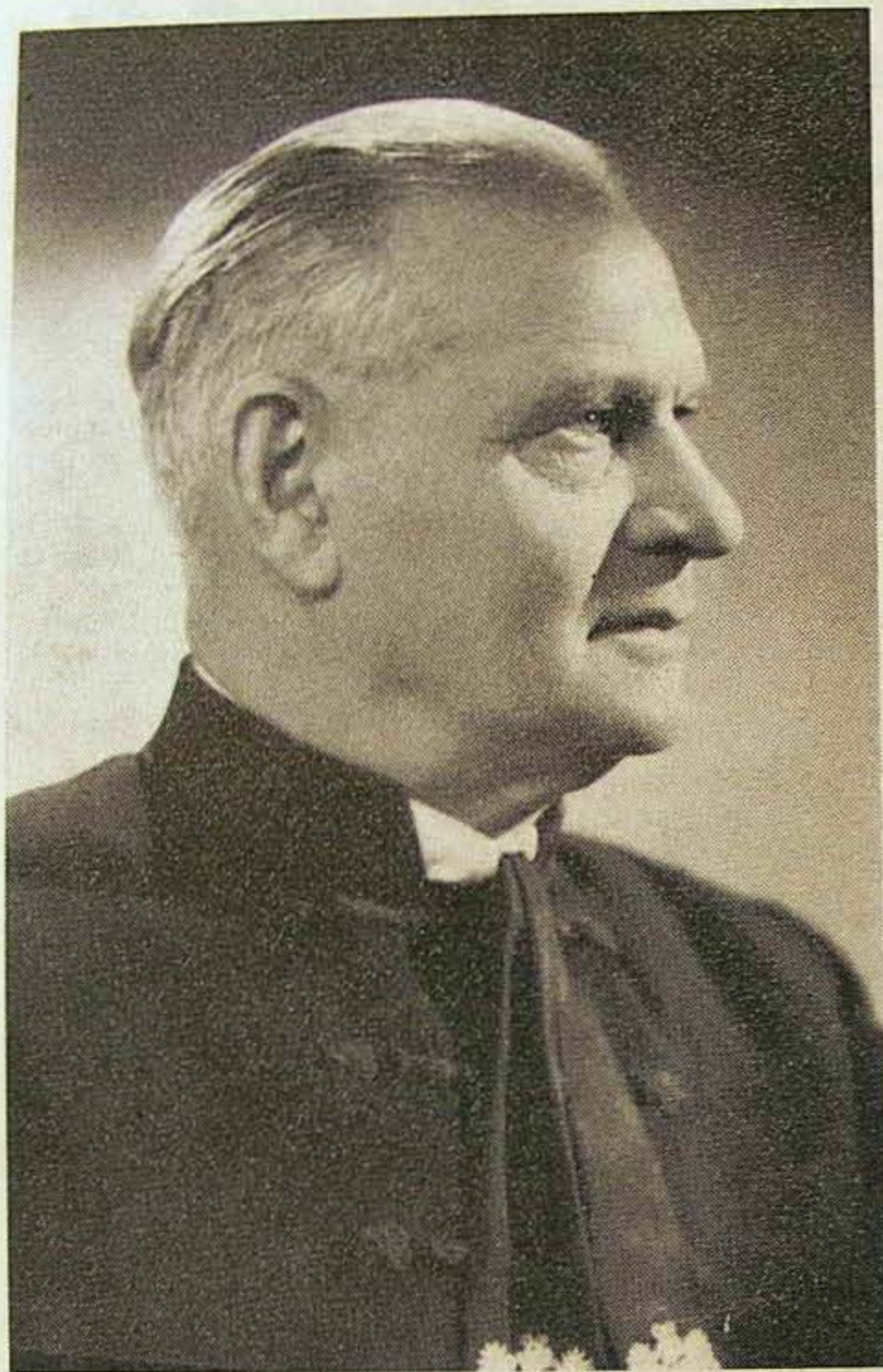
Unitárius keresztény hitünk húsvéti öröme éppen abban és azzal lesz teljessé, hogy az egykori események minden kétséget kizáróan és legalább nekünk meggyőzően beszélnek az embernek erről a legnagyobb nyereségéről, melyet az első Húsvét eseményei hoztak magukkal és megajándékozták vele az egész emberi világot: Az élet örökkévalóságának szent bizonyosságát, Jézus életének káprázatos győzelmében az élet és a halál viadalában az ember számára az élet diadalát. Ebben a szemléletben természetes, hogy számunkra az élet tisztelete és az ember megbecsülése a legszebb és legértékesebb keresztény erény, mely nemesen ötvözi minden törekvésünket.

Pethő István
ny. püspöki helynök

DR. KISS ELEK

romániai unitárius püspök

1888—1971.

Egyszerű székely szülők gyermekeként Medeséren született. Tanulmányait a székelykeresztúri és a kolozsvári unitárius kollégiumokban végezte. Jeles érettségi után a kolozsvári tudományegyetemen nagy-névű professzorok filozófiai és pedagógiai előadásait hallgatja. Tanulmányai befejeztével pedagógiából bölcsészdoktori oklevelet szerzett. A kolozsvári unitárius teológiai akadémián, egyetemi tanulmányaival párhuzamosan lelkészi oklevelet nyer. Egyháza továbbtanulásra Oxfordba, az unitárius teológiai főiskolára küldi ki 1913-ban. Itt éri az első világháború kitörése.

A háborús nehézségeket leküzdve 1915-ben a semleges Dánián keresztül hazatér és Kissolyos gyülekezetében kezdi meg lelkészi munkáját.

A fáradhatatlanul és szorgalmasan tanuló fiatal lelkész külföldi tanulmányait gyümölcsöztetve „Az isteni törvény útja” című könyvében az ótestamentumi bevezetés és teológia tárgyköréből magántanári értekezést ír, melyet tankönyvként ma is használnak.

1922-ben az egyházi főtanács megválasztja az ótestamentumi tanszékre teológiai rendes professzornak. Ettől kezdve munkássága Kolozsvárhoz kapcsolja. Élénken részt vesz a város társadalmi életében is, támogatja az irodalmi lapokat, a székely fiatalok továbbtanulását elősegítő együletet, a Gondoskodó Társaságot stb.

Amikor úgy látja, hogy a Dávid Ferenc egyület kiadásában megjelenő Unitárius Közlöny elsősorban az értelmiségiek érdeklődését elégíti ki, Unitárius Evangélium címen havi lapot szerkeszt a falusi olvasók részére.

A két világháború között kibontakozó egyházi reformmozgalmak szellemi vezetője. A konzervatív oldal részéről nem egyszer méltánytalan támadásban volt része.

Közben folytatja irodalmi munkásságát, angolból lefordítja egykori oxfordi professzorának E. J. Carpenternek több vallástörténeti vonatkozású munkáját. Tanulmányutakat tesz Nyugat-Európában, Angliában, Dániában. Részt vesz több nemzetközi unitárius világkongresszuson.

1939-ben egyházi főjegyzővé választják. A második világháború befejezése után, a József Miklós váratlan halálával megüresedett püspöki tisztségbe, 1946-ban választják meg. Huszonöt esztendőn keresztül tölti be felelősségteljes nehéz feladatát.

A történelmi sorsforduló, a szocializmus jelentkezése és diadalra jutása nem érte váratlanul. Korábbi egyházi és társadalmi munkásságában mindig a nép érdekeinek az oldalán állott. Így támogatni tudta azt a kialakuló új társadalmi rendet, melyben egyháza számára megváltozott szerep jutott. Irodalmi munkásságát tovább folytatta, és halála előtt néhány évvel jelent meg imakönyve és kátéja.

Kora ifjúságától kezdve a béke ügyének harcosa volt, így méltán érte az a megtiszteltetés, hogy tagja lett a romániai béketanács legfelsőbb testületének.

Részt vett az unitárius világszövetség, az IARF 1964. évi hágai és 1966. évi londoni kongresszusain. Már itt felhívta a nagyvilág unitáriusainak és haladó gondolkodású híveinek a figyelmét az 1968-ban sorakerülő történelmi évfordulóra. Nyolcvanadik születésnapján a kolozsvári Egyetemifokú Protestáns Teológiai Intézet díszdoktorává avatta és magas román állami kitüntetésben részesült.

Életének munkáját koronázták meg az 1968-ban Kolozsvárt, Tordán és Déván tartott unitárius zsinatok, melyeken az 1568. évi tordai emlékeztető országgyűlésnek, a vallásszabadságot törvénybeiktató határozatáról, és az egyházalapító mártír püspök, Dávid Ferenc életművéről történt megemlékezés. Ezeken a zsinati üléseken részt vettek a román Vallásügyi Hivatal és a város képviselői, romániai testvéregyházak, valamint többszázan a nagyvilág unitáriusai képviselőiben. 1970 őszén — sajnos utolsó —, tisztelgő látogatásom alkalmával örömmel mesélte, hogy engedélyt kapott a „Keresztény Magvető” megindítására és életének utolsó hónapjaiban minden biznnyal örömmel forgatta annak megjelent 1—2. számát, mely

írással emléket állított az 1968. évi emlékszinaton elhangzott megnyilatkozásoknak.

Dr. Kiss Elek püspök egy hosszú életen keresztül tanított, prófétai lelkének lobogásával állandóan utat mutatott, munkásságát az unitárius egyháztörténelem a nagy püspökök érdemei mellett fogja a krónika lapjaira feljegyezni.

Hosszú életén keresztül hűséges társa és támogatója volt felesége, Andrássy Emília. Két leánya és unokái körében sok örömben, és egyik kisunokájának elvesztése alkalmával megpróbáltatásban is része volt. Az örömet derűvel, a székely ember mosolygós tekintetével, a bánatot a befelé forduló lélek engedelmes-ségével viselte.

Így hordozta a betegség megpróbáltatásait is. Közvetlen munkatársait élete utolsó hónapjaiban önállóságra bátorította. 1971. december 7-én reggel utoljára mosolygott közvetlen szeretteire, majd halk hangon így szólt „én most merre menjek”. A feleletet a lecsukódó szemek és az örökre elnémuló ajak önma-gának adta meg.

Holttestét a kolozsvári unitárius templomban ravatalozták fel. A temetés 1971. december 11-én volt. Közel száz palástos unitárius lelkész vette körül koporsóját. A gyászistentiszteleten Szabó Árpád kolozsvári lelkész imádkozott. Gyászbeszédében dr. Kovács Lajos professzor, püspökhelyettes egyházi főjegyző méltatta dr. Kiss Elek püspök érdemeit, emberi méltóságát.

A zsúfolásig tele templomban a gyászbeszéd bevezető gondolataiban dr. Kovács Lajos ezeket mondta — ahogyan arra egy a temetés alkalmával Kolozsvárt tartózkodott hívünk visszaemlékezett: Negyvenhárom évvel ezelőtt 1928-ban ravatal állott e templom piacán és hangzott a prédikátor — a későbbi püspök dr. Varga Béla — komor fenségű szava: Ebben a koporsóban fekszik Ferencz József unitárius püspök, élt 93 esztendőt. A könnyek helyett a hálás

emlékezés mély hangulata ülte meg a lelkeket. A gyülekezet és talán az egész egyház úgy érezte, hogy az ősz főpásztor elhunytával nemcsak egy nagy ember nemes élete ért véget, hanem 52 évi főpásztori munkája végeztével egyházunk életében is egy jelentős történelmi korszak zárult le.

Ma ezen a napon — folytatta beszédét dr. Kovács Lajos — immáron azóta negyedszer, püspök ravatala áll a templom piacán. Megfáradt és örök pihenőre tért püspökétől búcsúzik egyháza, és mindazok, akik tisztelték és szerették őt. A komor gyász hangulata és a mély részvét hangja csendült fel a prédikátor ajkán, amikor mondja: Ebben a koporsóban fekszik dr. Kiss Elek unitárius püspök, élt közel 84 évet. Az ősz főpásztor egy negyedszázadon át a fiatal papi nemzedék prófétai lelkű professzora, majd történelmet formáló időben egy újabb negyedszázadon át, egyháza bölcs vezetője, híveit szerető hű pásztor, a béke és a testvériség hirdetője. Az örökkévaló világba most távozó öreg püspök élete is teljes és áldott volt és távozásával egyházunk életének egy újabb történelmi szakasza zárult le.

A romániai unitárius egyház nevében dr. Barabássy László főgondnok búcsúzott. A romániai Vallásügyi Hivatal nevében Nenciu Gheorge alelnök, az ortodox egyház nevében Mladin nagyszebeni metropolita és Herineanu kolozsvári püspök, a református egyház nevében Nagy Gyula kolozsvári püspök, a katolikus egyház nevében Márton Áron gyulafehérvári püspök, a protestáns teológiai intézet képviselőjében dr. Dávid Gyula rektor búcsúzott meleg szavakkal. A szülőfalu utolsó üdvözlését Bíró Lajos medeséri lelkész tolmácsolta. A házsongárdi temetőben a végtisztességet Ürmösy Gyula közügyigazgató adta meg. A sírt elborították a koszorúk, köztük a magyarországi unitárius egyház utolsó üdvözlése is.

Emlékezetét megőrizzük

Dr. Ferencz József

Negyvenegy esztendőn keresztül szolgált az unitárius egyházat. Azok közé a lelkészek közé tartozott, akik szent nyugtalansággal minden teendőt megláttak szolgálati helyükön s élen jártak a munkálkodók sorában.

Budapesten kezdte lelkészi pályáját és itt fejezte be. Közben 1912-től 1920-ig Abrudbányán, 1920-tól 1936-ig Haranglábban s ezzel együtt Erzsébetvároson, 1936-tól 1942-ig Komjátszegen, 1942-től 1945-ig szörványokban, 1945-től 1951-ig Debrecenben, 1951-től 1953-ig Budapesten állt a gyülekezetek élén. *Abrudbányán* villanyt vezetnek be a paplakba, kikövezik a templomot és szőnyeget terítenek rá. *Haranglábban* a megépült iskola nyomán keletkezett nagy adósságát az egyházközségnek kifizetik s *Erzsébetvároson* házat vásárolnak, abban imaházat és lelkészi lakást rendeznek be s rendes lelkészi állást szerveznek az addigi filia helyett. *Komjátszegen* új parókiát és iskolát építenek. *Debrecenben* a háborús nyomokat nagy szorgalommal tüntetik el a templomon, az egyházi épületeken s a hívek lelkében. *Budapesten*, ahol már csak két évet szolgált, a hívek otthonainak volt kedves és gyakori meglátogatója. Legjobb munkatársa

Buzogány Kálmán

1887—1971.

volt mindig és mindenben a felesége, a nagytiszteletű asszony, aki kiemelkedő kulturáltságával és ko-

moly zenei tehetségével részese volt a gyülekezeti munka mind mennyi eredményének.

Néhai Buzogány Kálmán lelkész testvérünk jogot és teológiát végzett s szellemében az igényesség jellemezte, életének legfőbb tartalmát az unitarizmus szolgálatában találta meg s ezt sajátos tehetséggel és színnel gyakorolta. Emberi magatartásában határozottság volt, látásmódjában koncepció s mindezt tudatosan népének szolgálatába állította. Újszékelyen született; Székelykeresztúron és Kolozsváron végezte középiskoláit, ez utóbbi helyen az Unitárius Teológiai Akadémiát és a jogi egyetemet.

Magas kort ért meg — 84 éves volt, amikor az Úr visszahívta lelkét. Hosszú életében egészséges volt, 1971 őszén kezdett betegeskedni, s december 15-én meghalt. Temetése 1972. január 6-án volt a Farkasréti temetőben Bencze Márton budapesti lelkész szolgálatával. A ravatalnál Dr. Ferencz József püspök búcsúzott az egyetemes egyház nevében. „...akár éljünk, akár haljunk, az Úréi vagyunk.” (Pál Rom. 14. 8.)

B. M.

Kedves Olvasóinknak Istentől áldott kellemes húsvéti ünnepeket kívánunk

UNITÁRIUS SZEMMEL

A Hazafias Népfront ötödik kongresszusát készíti elő. Az Országos Tanács levelet intézett, mely a felkészülés időszakában eszmecserére, a felvetett javaslatok megvitatására hív fel mindnyájunkat.

E levél egyik bekezdése közvetlenül hozzánk, valóságosan gondolkozó emberekhez szól:

„A mozgalom keretei lehetőséget nyújtanak arra, hogy az egyházak és a vallásos érületű emberek eredményesen tevékenykedhessenek szocialista célkitűzéseink megvalósításáért. A Hazafias Népfront törekedjék arra, hogy a hívők körében növelje a politikánk iránti bizalmat és cselekvő hozzájárulást.” A Hazafias Népfront országos tanácsában a nagyobb egyházak képviselői is részt vesznek. Mindannyiunk kötelessége azonban az, hogy munkahelyünkön, a mindennapi életben támogassuk azokat a gondolatokat, melyekkel a Hazafias Népfront mindannyiunk felemelkedését, a jobb emberi életet és a béke ügyét kívánja szolgálni. Ennek érdekében mindannyian tehetünk saját munkaterületünkön valamit. A sok kicsi eredményeket szülhet.

Édes anynyelvünk egyik áldozatos őrzője Ruffy Péter, a Magyar Nemzet főmunkatársa. Nemrégiben a külföldön élő magyarok kétnyelvűségéről írt írásából idézzük az alábbiakat azzal, hogy az általa említett Mikó Imre dr. a romániai unitárius egyház érdemes főgondnoka: „Magáról a kétnyelvűség gondjáról világosra derül a vita. Itthon, és Erdélyben, Svédországban, Amerikában. Természetesen a magyar anyanyelvűek gondjára gondolok. A kiváló erdélyi Mikó Imre, a bukaresti *A Hét* egyik idejében cikkezve, megfordította ezt a kérdést. Nem magyar, román példára hivatkozik, mikor azt írja, hogy »ilyen kétnyelvű román hazafi volt Josif Vulcan, aki a nyelvtudását a Vulcan és az Irinyi család találkozásának köszönhet. Magyarul éppen olyan jól tudott, mint románul, ez azonban nem gátolta abban, hogy irodalmi munkásságát román népe nemzeti törekvéseinek szolgálá-

tába állítsa. Sőt, magyar nyelvtudását arra használta fel, hogy román irodalmat, elsősorban a népköltészetet, a nyelvi határokon túl is megismertesse, a magyar olvasóközönség előtt is ismertté tegye. Ezért fogadta el a Kisfaludy Társaság tagságát 1871-ben, amikor már a *Familia* szerkesztője volt.« Mikó megállapítja, hogy a romániai magyar nemzetiségű értelmiség jelentős része kétnyelvű napjainkban. A családban magyarul, a munkahelyen románul beszél, van, aki szakmája nyelvét románul már jobban ismeri és számosan teszik közzé tudományos dolgozataikat román nyelven.”

Az alkoholizmus elleni erőteljes társadalmi fellépést követelte dr. Lukács Tibor, a Fővárosi Bíróság elnökhelyettese „Bűnözés és társadalom” című könyvében. Hangsúlyozta, hogy olyan problémáról van szó, melynek megoldásához a nagyközönség segítségét is kell kérni. Mindnyájunkhoz szólnak ennek az okosan és szépen megírt könyvnek a gondolatai és idézzük annak befejező sorait:

„Hiszem, hogy egyre többen vannak — és lesznek — azok, akik Bertolt Brecht gondolatait teszik magukévá: Ha majd eltávozol ebből a világból, ne az legyen a gondod, hogy jó voltál, ez nem elég. Egy jó világból távozz el.”

Köszönetet mondunk azért, hogy a Tájékoztatási Hivatal kérésünkre hozzájárult ahhoz, hogy lapunkat 1972-ben az eddighez hasonlóan négy alkalommal, de az eddigi 24 oldal helyett 32 oldal terjedelemben jelentethessük meg. Ez azonban maga után vonja a nyomdai számla emelkedését. Így kénytelenek vagyunk az 1972. évre az előfizetési díjat felemelni. Olvasóink megértését és további támogatását kérjük.

Kevesen tudják, hogy a tavaly júliusban a lakbérpótlék bevezetéséről szóló rendelet megjelenése után az Állami Egyházügyi Hivatal a nyugdíjas lelkészek és lelkész özvegyek lakbérpótlékának a megtérítését vállalta. Ez a segítség nagyon jelentős minden magyarországi egyház és felekezet, így a mi egyházunk nyugdíjasai és lelkész özvegyei számára is.

T. Borbély Pál

T. Borbély Pál tanár, zene- és népdalszerző, énekvezér március 2-án, váratlanul elhunyt. Most is rövid kórházi kezelésre vonult be az Uzsoki kórházba, mint más alkalmakkor, de váratlan szívtrombózis zárta le tehetséges, színes, minden előrevivő nemes ügy iránt lelkesedő földi életét 70 éves korában. Temetése március 9-én volt dr. Ferencz József püspök és Bencze Márton lelkész szolgálatával. Urnája elhelyezésénél Huszti János lelkész imádkozott s nyújtott vigaszt a gyászolóknak, akik között ott vannak az unitárius hívek nagy számban. Akik ismerték T. Borbély Pál atyánkfiait, azok szerették és értékelték őt.

Apai ágon aranyosrákosi, anyai ágon torockói indítást kapott életútjára néhai Testvérünk. Ő maga Vácon született, a váci siket-némák

intézete alapítója és első igazgatója fiaként. Édesapja halálának 100. évfordulóján, amikor Vácon elhelyezték e kiemelkedő kultúrpedagógus mellszobrát is, nagy szeretettel, fiúi kötelességből megírta édesatyja életének történetét, mely a magyar művelődéstörténetnek, de unitárius egyházunknak is becses okmánya.

Kántora volt a budapesti unitárius egyházközségnek, előtt a Hőgyes Endre utcai, utóbb a Nagy Ignác utcai templomban. Tagja volt az Unitárius Egyház Főtanácsának, és a budapesti unitárius egyházközség presbitériumának.

Gyászolja özvegye, kivel 32 évig élt harmonikus házasságban, s szeretettel és megbecsüléssel gondoltak rá híveink s fájlatják, hogy többé nem látják jólismert alakját az orgona mellett. Emlékét szeretettel megőrizzük.

HÍREK

Egyházi könyvtárunkat az elmúlt év folyamán belföldi és külföldi adományokkal sikerült gyarapítani. A zürichi Hilfswerk der Evangelischen Kirchen der Schweiz évi 300 svájci frank keretösszeg erejéig küldött különböző teológiai szakönyveket. A lausanne-i „Alethina” kiadó kiadványait rendszeresen megküldi könyvtárunk részére. Schorer Jean ny. genfi szabadelvű lelkész összes munkáinak egy-egy példányát küldte meg. Több művét küldte meg dr. Sigríd Hunke író és Fritz Castagne könyvtáros, mindketten a német humanista unitárius mozgalom tagjai. Kérjük híveinket, hogy feleslegessé vált, vagy nélkülözhető, korábban megjelent unitárius írók által írt, vagy unitárius vonatkozású könyveket ajándékként küldjék meg. Köszönettel várjuk a második világháború előtt megjelent magyar vagy idegen nyelvű unitárius folyóiratok évfolyamait, de szívesen fogadjuk pótlásul az egyes számokat is.

Ifj. Végh Mihály romániai lelkésznek kocsordi gyülekezetünkbe történő kitélepléséhez a romániai unitárius egyház és a román Vallásügyi Hivatal hozzájárult. Reméljük, hogy ifj. Végh Mihály alsórákosi lelkész feleségével és három gyermekével együtt, minél előbb elfoglalhatja kocsordi új munkahelyét.

Egyházi levéltárunkban minden unitárius vonatkozású kéziratot gyűjtünk. Köszönettel vesszük unitárius templomok, összejövetelek stb. fényképeit is.

Hazánk felszabadulásának 27-ik évfordulóján egyre határozottabban érezzük, hogy elmosódnak bennünk a háború okozta romok képei, mivel felváltják azokat mai életünknek rendkívüli mértékben kiszélesedett feladatai.

Csak emlékezünk azokra az időkre, amikor a gyárakat ki kellett ásni a romok alól; a városok közműveit működésbe kellett hozni; hidakat, közutakat, vasutakat, járműveket kellett használhatóvá tenni, illetve előteremteni; a mezőgazdaságot a mindennapi kenyérért, az iskolákat a gyermekekért kellett mozgósítani, lelkesíteni s anyaszentegyházunk templomait, intézményeit az új élet látására képes lelkészek vezetésével a megindult munkában bennerejlő reménység szolgálatába lehetett állítani. Ma mindez csak emlékkép bennünk, de olyan, amely az élni akarás csodálatos himnuszát zengi, amely az ember nagyszerűségét hirdeti.

Az emlékképek csak arra valók, hogy biztos bázist nyújtsanak mai feladataink elvégzéséhez. Soha nem tapasztalt módon kiszélesedett ugyanis az a munkamező, amelyen ma dolgozunk. Április negyedikének nagy ajándékával, a nekünk adott szabadsággal, békével, a munkálkodásnak esztendeivel úgy tudunk élni, hogy népünk egybeforrott a közös célok egyre jobb és teljesebb szolgálatában. Ma már arról folytatunk vitát, hogy hívők és nemhívők, hogyan vegyenek részt a Hazafias Népfrent programjának megvalósításában, hogy ennek folytán a népünkben bennerejlő alkotó erők több lakótelepet, iskolát, óvodát, bölcsődét, kereskedelmi és ipari objektumot eredményezzenek; hogy hazánk kultúrkincseit és természeti szépségeit minél többen lássák, élvezzék hazaiak és külföldiek, s hogy mi is lássunk világot egyre több alkalommal. Fontos számunkra, hogy egyre teljesebbé váljon az öregekről való gondoskodás s a gyermekes szülők felkarolása, mind erkölcsi, mind anyagiakban.

Tudományos, kutató és oktató intézményeinkben színvonalas munka folyik, hogy korszerű ipar és korszerű mezőgazdaság nyújtsa azt a biztos bázist, melyre kiteljesedő és egyre több kötelezettséget felmutató életünk igényt tart itthon és nemzetközi vonatkozásban egyaránt. Nemcsak magunkra kell ugyanis figyelni, hanem azokra a testvéreinkre is, akiknek még nincs meg a békéjük, akik harcban állnak függetlenségükért, s akiket éppen ezért segítenünk kell.

Felszabadulásunk 27. évfordulóján Isten iránti hálával gondolunk a megtett útra s lelkünket reménység tölti el jövőnköt illetően, abban a tudatban, hogy szocialista hazánk fejlődése töretlenül halad előre a testvéreink nagy közösségében.

HÍREK

Dr. szentgericei Jakab Géza könyvtáros 68 éves korában váratlanul elhunyt. Hamvait Zalaegerszegen helyezték örök nyugalomra, ahol életének utolsó húsz esztendejét töltötte. Jakab Géza annak idején a kolozsvári unitárius kollégium diákja volt és elnöke a Kriza önképzőkörnek. Azok közé a tehetséges fiatal erdélyi költők közé tartozott, akik 1922-ben Tizenegyek címen antológiában adták közre írásait. Élete utolsó éveiben Zrínyi tanulmányokkal foglalkozott. Emlékét kegyelettel megőrizzük.

Mózes Mihály, egykori nagynevű kolozsvári unitárius lelkész tanár fia, hosszú szenvedés után Szegeden halt el. Hátramaradottainak vigasztalást kívánunk.

A gyulai **Erkel Ferenc** múzeumban látható kiállításon értékes unitárius anyagot látott dr. Szén Ernő hívünk. Brassai Sámuel Kolozsvárt 1870-ben kiadott könyve „A föld egyes részeinek földirati ismertetése”, valamint Brassainak az Erkel családhoz 1863-ban írt sajátkezű levele látható.

Engel Györgyné sz. Lázár Franciska, egykori budapesti hívünk jelenleg Svájcban él. Szeretettel köszöntötte lapunkat és arra előfizetett. Megküldte adventi gondolatokat tartalmazó hosszabb versét, melyből idézzük a következő bevezető sorokat: „Ha sötétednek a napok, és mindegyik rövid, lelkemben akkor felragyog a fényesség, a hit.”

Dr. László Gyula professzort mutatta be nemrégiben a Magyar Televízió „Magyar tudósok” c. sorozatában. Dr. László professzor a magyar östörténet világszerte ismert kutatója munkájáról és kortársairól mondotta el érdekes megfigyeléseit. A kamera bemutatta a festőként is kiváló dr. László Gyula érdekes, Dürer-ihletésű festményeit is. Dr. László professzor ígéretet tett, hogy 1972. őszén egyik gyülekezeti összejövetelünkön a magyarok ősvallásáról tart előadást.

D. dr. Pálffy Miklós evangélikus teológiai dékán-professzort, az ökumenikus tanács főtákarát köszöntötte az elmúlt év végén 60. születésnapján egyháza. Az üdvözléshez mi is csatoljuk jókívánságainkat és Isten áldását kérjük a tudós professzor további munkásságára.

Dr. Ijjas József kalocsai érseket 70. és dr. Brezanóczy Pál egri érseket 60. születésnapja alkalmából Népköztársaságunk Elnöki Tanácsa a magyar állam és a katolikus egyház között kialakult jóviszony munkálása és a békemozgásban kifejtett eredményes munkájuk elismerésül magas állami kitüntetésben részesítette.

Kozma Ferenc, budapesti egyházközségünk egykori gondnoka 94 éves korában Felcsúton hunyt el. Annak a Kozma-nemzetségnek volt a leszármazottja, amelynek ősei annak idején az Uzon-Fosztó féle latin nyelvű unitárius egyháztörténelmet továbbfolytatták. Emlékeztét kegyelettel megőrizzük.

Nyugati országokban élő magyar unitárius híveink részére szívesen megküldjük lapunkat, ha gyülekezetünk tagjai közlik ott élő rokonaik, ismerőseik nevét és pontos címét. Lapunk nyugati országokban élő rokonok részére kiadónk hivatalunk közvetítésével előfizethető. Az évi előfizetési ár külföldre 36 Ft.

A budapesti egyházközség Nagy Ignác utcai termében febr. 5-én gyülekezeti összejövetelt tartott. **Bajor János** debreceni lelkész tartott áhitatot. Bach-művekkel **Komádi Gerzson** ének-művész és **Vermes hegedűművész**, **Kistétényi Melinda** professzorasszony orgonakíséretével gyönyörködtették az igen nagy számban megjelenteket. Érdekes színelőadás volt az összejövetelnek **Básti Lajos** színművész élménybeszámolója, aki mint ismeretes a Pesti Színházban zsúfolt házak előtt színrekerülő **Paskándi „Vendégség”** c. drámájában **Dávid Ferenc** alakját személyesíti meg. Számos hozzászólás és kérdés tette színessé az együttlétet. Elnézést kérünk ezúton is azokról, akiknek hozzászólására a késői idő miatt már nem kerülhetett sor.

A március 4-i gyülekezeti összejövetelen pedig **Huszt János** lelkész tartotta az áhitatot, **Tekeres Sándor** Kodály-dalokat adott elő **Ersek Mária** kísérete mellett, majd **Jancsó Adrienne**, balladának, **Sánta Ferenc** író saját novellájának előadásával tette tartalmassá és élményekben gazdaggá az estet. Szeretettel vendégség zárta a családi együttlétet.

A „pécsi irodalom kistükre” c. tanulmányában Tüskés Tibor elismeréssel ír Pécs unitárius papja, Válaszúti Györgynek Skaricza Máté ráckevei református lelkészrel folytatott disputájáról. „Emberséges hangja, fordultatos nyelve magasan kiemeli Válaszúti művét a kor általános hitvitázó irodalmából. A szöveg a történetek és a nyelvészek figyelmét is megérdemelné. Kíváncsok volna teljes és hű kiadása.” E megállapítással mi is maradéktalanul egyetértünk.

Dr. Greeley, az IARF elnöke a nemzetközi unitárius vasárnapra írt levelében néhány érdekes évfordulóra hívja fel a figyelmet. A cseh unitáriusok áprilisban emlékeznek meg megalakulásuk 50. évfordulójáról. Az indiai Brahmo Samaj mozgalom pedig megalapítója, a modern India egyik szellemi vezetője, születésének 200. évfordulójáról emlékezik meg. Rah Mohum Roy emlékeztet mi is a nagy unitáriusok között örizzük meg.

Egyházunk elnöksége bemutatkozó látogatásokat tett a különböző protestáns, katolikus és izraelita egyházak vezetőinél. Ezzel is erősíteni kívánjuk az egyházak között kialakuló egyetértést.

Az IARF legutóbbi Information Service c. kiadványában három érdekes könyvről közöl ismertetést. Dr. Heinz Schlötermann mannheimi lelkész „Auf-rurh der Jugend” — A fiatalság lázadása címen jelentette meg hét konferenciális beszédét. Ernest Cassara „Universalism in America” címen írta meg a két-százéves évforduló alkalmából az univerzalista gondolat és mozgalom amerikai történetét. Bernard Reymond „Englise et Vacances” Egyház és szabaddó című tanulmányában az egyház és a turizmus problémájával foglalkozik. Megállapítja, hogy a mai turizmusnak kapcsolata van a vallásossággal. Ugyanúgy mint az egyház, a turistáskodás is az embereknek új és jobb élet remény-ségét tárja fel.

Az Egyházi Képviselő Tanács Bartók Béla főgondnok elnökletével február 4-én ülést tartott. Az ülésen a Tanács és a Vegyes Bizottság tagjai szép számmal voltak jelen. A Tanács szavazta a gyűlekezetek problémáit, jóváhagyta a külügyi tervet, az ideiglenes költségvetést. Sütő Nagy László egyházi tanácsos köszöntötte az elnökséget, kifejezve azt, hogy egyházunk hívei reménységgel tekintenek munkájuk elé.

R. Filep Imre halálának első évfordulóján tartott emlékstiszteletéről lapunk előző számában röviden már megemlékeztünk. A korai lapzárta miatt azonban most emlékeztünk meg arról, hogy Ágay Karola és Szendrey Karper László az elhunyt főpásztorra emlékezve hangversenyt mutattak be, melynek műsorán Bach, Farkas, Pergolesi műveken kívül Bartók és Szendrey által feldolgozott szerzeményeket adtak elő.

A Heidelbergben 1972 nyarán tartandó IARF kongresszus is emlékeztet arra, hogy a 16. században ez a város volt a központja a német antitrinitáriusok mozgalomának. Ketten közülük — Neuser Ádám és Glorius (Vehe) Mátyás — Kolozsvárra menekültek és az ottani kolégiumban éveken át tanítottak. Sylvanus Jánost 1570-ben antitrinitárius nézeteiért halálra ítélték és 1572. december 23-án Heidelbergben lefejezték.

Az evangélikus egyetemes egyház közgyűlésén és a baptista egyház újraválasztott elnökségét beiktató ünnepélyén részt vett egyházunk püspöke.

A Hőgyes Endre utcai gyűlekezeti teremben János Zsigmond-estet tartottak a február 20-i szeretetvendégség keretében. Bencze Márton lelkész áhítata után Szilágyi Gabriella, Tordai Tibor, Szász János és Bencze Márton irodalmi és történelmi művek tükrében mutatták be János Zsigmond fejedelem kiemelkedő jelentőségű tevékenységét unitárius egyházi és egyetemes magyar, ill. emberi vonatkozásban.

Kepler János, a neves csillagász 1571. decemberében, 400 évvel ezelőtt született. Tudományos meggyőződéséért és protestáns hitéért többször menekülésre kényszerült. Egy ilyen alkalommal hazánkban is töltött néhány hetet. Kutatásai rendjén védelmébe vette és tökéletesítette Kopernikusz heliocentrikus, napközpontú világmépét. Ő szerkesztette az első csillagászati távcsövet is.

Mátrai Betegh Bélának érdekes tévéjátékát közölte a Magyar Nemzet jan. elseji száma. Örömmel látnánk az érdekes problémát felvető darabot a képernyőn is.

A pestiőrinci gyűlekezetben február 27-én délután Somogyi László r. kat. plébános tartotta az áhítatot, dr. Sándor Zoltán előadóművész költeményeket adott elő, Szeidel Jenő és Szabó Evike zongorázott, s Damakos Albert, a gyűlekezet egykori templomépítő és a művészi elemek alkalmazásában tevékenyen közreműködő presbitere diavetítés formájában mutatta be néhány unitárius templomunk s más jelentős magyar és külföldi kultúrintézmény képét.

Külföldi hírek

Antónia Mihály egykori magyarszovát unitárius lelkész, 93 éves korában, 1971. szeptember 12-én csendesesen elhunyt. Nyugdíjas éveit Homoródmáson töltötte s itt helyezték örök nyugalomra is. „... az ő irgalmasságából tartott meg minket”. (Pál Tit. 3. 5.)

Az amerikai unitárius univerzalista könyvkiadó kiadta Gravel Mike alaszka-i szenátorának „Pentagon Papers” címen a napilajtóból jól ismert leleplező kötetét. Ezt követően az FBI ügynökei bíról ítélet alapján vizsgálni kezdték az unitárius egyház és könyvkiadó vállalata a Beacon Press bankszámláit. A közös tiltakozás eredményeként a fellebbviteli bíróság ezt az erőszakos intézkedést ideiglenesen felfüggesztette.

Az Unitarian Universalist World című kéthetenként megjelenő egyházi lap nemrégiben túlhaladta a 100 000-es megjelenési példányszámot.

Bodor Ferenc vargyasi unitárius presbiter 88 éves korában szülőfalujában elhunyt. Ő volt az első egyike, aki a két világháború közötti esztendőben székely harisnyában jelent meg és szólalt fel az egyházi főtanács ülésén, támogatva a haladó szellemű reformgondolatokat.

A romániai unitárius egyház Székelyudvarhelyen március 19-én tartotta meg püspökválasztó zsinatát. A zsinattal kapcsolatos ünnepélyes istentiszteleten öt fiatal lelkészt szenteltek fel.

Nyugalomba vonult 1972. február 1-én három érdemes romániai unitárius lelkész. Kelemen Imre, korábban oklándi esperes, Lupényból, Máthé Zsigmond, korábban székelykeresztúri esperes Szentábrahámról és Nagy Domokos lelkész Várfalváról.

Nikodim metropolitát a KBK elnökét, aki dr. Tóth Károly főtitkár kíséretében karácsony előtt U Thant ENSZ főtitkárnak átnyújtotta a prágai keresztény békekonzferencia határozatát, az ENSZ békeérmével tisztelték meg, mellyel elismerték az ENSZ szellemében hosszú éveken át folytatott eredményes békemunkáját.

A Modern Free Churchman című teológiai szemle szerkesztője D. G. Wigmore-Beddoes belfasti unitárius lelkész. Történetéről. Ezt a szemlést sokan olvasásuk az anglikán egyház lelkészei közül is.

A „Publik” c. NSZK-ban megjelenő katolikus hetilap megszüntette megjelenését egyfelől, mert a felgyült deficitet nem tudták fedezni, másfelől pedig a püspöki kar a lapot túlságosan progresszívnek tartotta.

Birmingham angliai város Waverly utcai gyűlekezete időnkénti használatra átengedi termét a városban élő nagyszámú és a síkh valláshoz tartozó bevándoroltak részére istentisztelet tartására.

Az angliai Inquirer c. unitárius hetilap 1971. nov. 13-i számában Alice Wood a tavaly nyáron nálunk és Romániában turista látogatást tett unitárius csoport egyik tagja, kedvesen emlékezik vissza a budapesti gyűlekezet templomának meglátogatására és az azt követő beszélgetésekre.

Dr. Szent-Iványi Sándor lancasteri unitárius lelkész megírta gyűlekezete egyik alapítójának S. T. Thayernek. Élettörténetét „The Founding Mother” címen. A tanulmány könyvalakban is megjelent.

Befejezetlen emlékirat című könyvében Gheorghe Sbarcea román író, aki a két háború között Kolozsvárt élt, 1971-ben a Kritérium Könyvkiadó gondozásában megjelent munkájában megemlékezik magyar írókkal: Ady, Kosztolányi, Móricz, Karinthy, Hunyadi, Dsidával, valamint a zeneszerző Bartók Bélával történt találkozásairól. Meleg szavakkal emlékszik meg kolozsvári barátjáról Végh Józsefőrl — néhai Végh Mihály egykori egyházi titkár fiáról — a kolozsvári Ellenék főmunkatársáról, aki Sbarceát Barcsainak keresztelte el, amikor magyar álnévet kellett választania.

Twinn Kenneth angol unitárius lelkész a londoni Williams könyvtár vezetője, angol unitáriusok látogatásai Magyarországon és Erdélyben címen tanulmányt írt a Keresztény Magvető részére, melynek másolatát nekünk is megküldötte. Érdekes, hogy John Bowring, akinek a magyar irodalommal való kapcsolatairól Varannal Aurél 1967-ben értékes és részletes tanulmányt írt, Toldy Ferenc-hez, a Magyar Tudományos Akadémia akkori főtitkárához német nyelvű ajánló levelet írt 1868-ban. E levélben Toldy figyelmébe ajánlja John James Tayler unitárius lelkészt, a londoni unitárius teológiai főiskola igazgatóját, aki Budapesten át Kolozsvárra utazott, hogy részt vegyen az erdélyi unitáriusoknak a tordai országgyűlés ismert határozatáról megemlékező háromszáz éves zsinati ünnepségein.

Benczédi Sándor romániai magyar képzőművész és Cs. Erdős Tibor festő a Nemzeti Galériában 1971. decemberben mutatták be legértékesebb alkotásaikat. A Népszabadság december 7-i számában P. Szűcs Julianna méltatásából idézzük a következőket: „Mindkét kolozsvári művész ugyanis saját műfajának lehetőségein szívesen és gyakran nyúl a fához, ehhez a népi hagyományok szabályai szerint cifrázható, és az erdélyi táj hangulatát híven idéző anyaghoz.

Benczédi Sándor például valamennyi bemutatott nagypasztikáját fába faragta. Mindig a sudaras törzs körvonalain belül maradva, mintegy belőle bontja ki a hol kopjafákra, hol láthatatlan terheket tartó oszlopokra emlékeztető titokzatosan tragikus emberalakokat.

Benczédi másik kedvelt anyaga a kő. A természetes formákat itt is végsőig kímélve a kavicsokon éppen csak anynyit változtat, hogy kikerekedhessen belőlük egy-egy női fej, az Anyaság vagy a Kövérség szimbolikus totemszobrocskaja.

A komikum azonban a kerámiafigurákon tör elő igazán, hogy meghatározza minden mozdulatukat. Ha faszobrai drámát, kövei rigmusokat, akkor igazi jókedvvel mintázott „paraszti-tanagrai” mesét, vagy még inkább anekdotát idéznek.”

Id. Báró József unitárius lelkész ötven esztendővel ezelőtt Polgárdiban kezdte meg lelkészi szolgálatát. Szép verset írt, melyet több Városlaváról elszármazott egykori hívének is megküldött. Örvendünk, hogy mi is elolvashatjuk e szép visszaemlékezést. A városfalvi hívek, akik saját maguknak már sok új házat építettek, elhatározták a régi paplak lebontását és új építését. Ehhez sok sikert kívánunk azzal, hogy id. Báró József lelkész is élvezhesse még sok évekig az új paplak kényelmét.

A kőkösi unitárius templom helyreállításáról adtunk hírt lapunk karácsonyi számában. E hírt kiegészítjük a következő adatokkal. A második világháború alatt csak a torony szenvedett kisebb sérüléseket. A templom 1954-ben égett le. A tüzet valószínűleg a templom padlásterén, a füstcsőből kiugró szikra okozhatta. A templomból csak az Ur asztalát tudták kimenteni, a belső berendezés, a padok és az orgona elégett. Az újjáépítés éveken át folyt a romániai Vallásügyi Hivatal nagyerékű támogatásával. Az újjáépítés során bebizonyosodott, hogy a templom a XIII. sz. végén, vagy a XIV. sz. elején épülhetett. Az újjáépített kőkösi templom egyike a legszebb erdélyi unitárius műemlék jellegű templomoknak.

Bélyegsarok

(Zsolt. 34:15/b.)

„Keresd a békességet és kövesd azt”

Írország régi állat-szimbólumok sorozat keretében két érdekes ábrájú bélyeget adott ki. Az egyik egy szárnyas bikát, a másik egy sást ábrázol. Az olvasó joggal kérdezheti, hogy miért érdekel bennünket ez a kiadás, egyáltalán mit jelentenek ezek az állatok? A fantasztikus állat, a szárnyas bika — Lukács evangélista, a sas — János evangélista szimbóluma.

A szárnyas bika a Lichfield-i Katedrális Evangéliumi-könyvéből való, míg a sást egy régi ír kézirat őrzi, mely a Cambridge-i Corpus Christi College könyvtárában található. Bélyeggyűjtők előtt nem ismeretlen a másik két evangélista szimbóluma sem, mert a svájci posta 1961-ben kadott „Evangélisták” sorozatában találkozhatott Máté és az angyal, Márk és az oroszlan szimbólumokkal.

E kultúrtörténeti dokumentumokat figyelve, aggodalommal tekintünk az észak-írországi véres eseményekre, melyek az utóbbi 18 hónapban kisebb-nagyobb szünetekkel folynak. Vér folyt Londonderry utcáin — nem is először — a tragikus fordulatokban bővelkedő észak-ír polgárháború során.

Ki provokált? Ki lőtt először? Ki a felelős a véres vasárnapokért?

Ha visszatekintünk a múltba, amikor a különálló ír egyház 1152-ben egyesült a római egyházzal, ez az egyházi egyesülés maga után vonta az angol hódítást. Az írektől elvett földeket angol bárók kapták meg. A függetlenül maradt ír törzsfőnökök örökös civódásai csak megkönnyítették az angolok terjeszkedését. 1542-ben VIII. Henrik felvette az Írország királya címet. Ez a zsarnok uralkodó Angliába behozott egyházi reformjait Írországra is ki akarta terjeszteni. De az írek hívek maradtak a katolikus hithez és egyházhoz, s a nemzeti gyűlölt-ségen kívül most már a vallási el-lentét is az angolok halálos ellensé-géivé tette őket. I. Erzsébet uralko-dásától kezdve az angolok valóság-os irtó politikát folytattak a kato-likus valláshoz ragaszkodó írek el-len, sok tízezret kivégeztek közülük, birtokaikat elkobozták s Ulsterbe angol és skót lakosságot telepítettek. Sok tízezer ír kivándorolt hazájá-ból. A politikai elnyomással együtt-járt Írország gazdasági elnyomása is. A lakosság teljes rabszolgasorsra jutott. Természetes, hogy ez ellen többször fogtak fegyvert, de min-den felkelésüket levertek, utána még keservesebb lett sorsuk. Az ír erőket megosztották a protestáns-katolikus ellentétek, s a 17-ik szá-zadban egész Írország angol gyar-mat lett.

A nemzeti felszabadító mozgalom, melynek az élén az ír munkásság képviselői álltak, 1916 áprilisában

a Sinn Fein („Mi Magunk”) párt vezetése alatt kikiáltották az Ír Köztársaságot. A felkelést az angolok leverték, de az angol kormány 1921-ben kénytelen volt Dél-Ír-or-szágnak dominiumi státust adni.

Érdemes W. McMillannak, az észak-írországi — magukat „Non-Subscribing Presbyterians”-nek nevező — egyház lelkészének írásából idézni, melynek hívei a mi unitá-rius hitbeli meggyőződésünkhöz igen közel állnak, s akiket gyak-ran remonstránsoknak, sőt unitáriu-soknak is neveznek. A Non-Subscri-bing Presbyterian egyház megalu-kulását egészen a 17-ik századig tudja visszavezetni, amikor a skót kálvinisták és az angol puritánok Írországba jöttek. Tehát 300 éves történeti múltra tekinthetnek vissza. Őseik, akik az alapvető polgári és vallásszabadsági elvekért harcoltak, szinte egyedülállók voltak abban, hogy a katolikusokkal való egyen-jogúságot képviselték.

A mozgalom ereje a két Ulster-i hercegségre — Antrim és Down — összpontosult, ahol a legerősebb volt a protestantizmus. A múlt-ban ezeknek a gyülekezeteknek mind a világi, mind az egyházi tag-jai aktívan részt vettek számos — de sajnos eredménytelen — nemzeti mozgalomban, mely mozgalmak a 18-ik század második felétől kezdve 1921-ig, Ulster állam megalapításáig egymást követték és céljuk az volt, hogy egy független Írországot és benne egy liberális társadalmi ren-det teremtsenek. Tény, az, hogy sok ír mártír és patrióta — akik az uni-tárius egyház gyülekezetéhez tartoz-tak — vált kiemelkedő alakjává a 20-ik század nemzeti mozgalmainak. Ez olyan tény, amit ma a katoliku-sok általában nem ismernek el. Saj-nos, az is tény, hogy nem ismerik el a teológiai liberálisokat sem. En-nek oka egyszerű. A harsogó nacio-nalizmust — mind az ír határtól északra, mind délre — legújabban messzemenően a katolicizmussal hozzák kapcsolatba és ezáltal az ősi igaz hagyománytól eltérve a protes-táns kasztok és szektáriánus bigot-tok legszélsőségesebb formái alakul-tak ki.

Ulsterben ma már nem lehet ész-szerűségről — legyen az akár katoli-

kus, akár protestáns — beszélni. A társadalom katolikus részének ma-gatartása alapvetően nem különbö-zik a protestánsokétól. Mindkét ol-dal a másikon politikai és gazdasági okokból uralkodni kíván, amihez a vallást, mint fedőpalástot használ-ják.

Szaporodnak a politikai, kulturá-lis és egyházi mozgalmak, melyek azon fáradoznak, hogy egymáshoz való közeledést érjenek el, de hidak helyett sorompókat állítanak.

Világos nappal embereket fogtak el élénk üzleti negyedekben, a lámpa-vashoz kötözték őket, leöntötték szurokkal és beszórták őket tollal. Senki nem lát semmit, mindenki át-megy az utca túlsó oldalára. Az emberek a szomszédoknak kárt okoznak, még mielőtt az okozna kárt neki.

A rend fenntartására Londonder-rybe küldött ejtőernyősök, a béké-sen felvonuló katolikus tüntetők kö-zé lőttek. 30 tüntető zuhant golyók-tól találva a kövezetre: közülük 13 azonnal meghalt. E tizenhárom bé-kés tüntető halála új fejezetet nyi-tott az észak-ír polgárháború törté-netében. E véres vasárnapot köve-tően Belfastban is újra barikádokat emeltek, és a város szinte minden pontján felgyújtott házak, üzemek, gépkocsik lángja festi pirosra az eget.

A feltett kérdésre: ki felelős e vé-res vasárnapokért, a sok tizenhá-rom ember haláláért? — a válasz egyértelmű. Lényegében az a londoni kormány viseli a fő felelősséget, amely ezeket a katonákat odaküldte, mégpedig azért, hogy segítse a jo-gaikért harcoló katolikus kisebbség elnyomását. Ez a véres vasárnap egyenes következménye London po-litikájának. A gyilkos sortűz hozzá-járul ahhoz, hogy Észak-Írországot mind gyakrabban Anglia Vietnam-jának nevezzék.

A Keresztény Egyházak prágai Békekonferenciájának — melynek felelősségteljes munkájában részt vett és osztozott néhai R. Filep Im-re püspöki helynök is — a vezér-gondolatával zárom soraimat:

„Mentsétek meg az embert, a bé-ke lehetséges”

Dr. Kiss József

Magyarországi Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa

Budapest V., Nagy Ignác u. 4. Tel.: 113—094

Szám: 105/1972.

MEGHÍVÓ

A MAGYARORSZÁGI UNITÁRIUS EGYHÁZ KÉPVISELŐ TANÁCSA a budapesti, pestlőrinci és Duna—Tisza közti gyülekezetek presbitériumaival együtt, f. évi április hó 17-én, hétfőn, du. 6 órakor

RENDKÍVÜLI ÜLÉST

tart Budapesten, az V. ker. Nagy Ignác u. 4. sz. alatti I. emeleti gyülekezeti teremben, melyre egyházi tanácsos és presbiter testvéreinket, valamint más érdeklődőket is szeretettel meghívja.

Budapest, 1972. március 20-án.

Bartók Béla
főgondnok

Bencze Márton
előadó

Dr. Ferencz József
püspök

TÁRGYSOROZAT:

1. Gyülekezeti ének.
2. Imádkozik és Bibliát olvas Bajor János főjegyző.
3. Gyülekezeti ének.
4. Megnyitót mond Bartók Béla főgondnok.
5. Bartók- és Kodály-dalokat ad elő Uher Zita, az Operaház tagja.
6. Főtisztelendő dr. Robert N. West urat, az amerikai unitárius unitarizáló egyház elnökét üdvözli dr. Ferencz József püspök.
7. Robert N. West elnök felszólalása.
8. Vadady Albertné, a budapesti egyházközség gondnoka köszönti West elnök feleségét.
9. Himnusz

Márton Aron gyulafehérvári római katolikus püspök mellé — aki előrehaladott kora ellenére is részt vett az 1968. évi kolozsvári zsinaton, és nemrégiben dr. Kiss Elek kolozsvári unitárius püspök temetésén — a pápa dr. Jakab Antal címzetes püspökké és utódlási joggal segédpüspökké nevezte ki. Jakab Antal dr. jelenleg a gyulafehérvári katolikus szeminariumban az egyházjog professzora.

Lőrinczi László ürmösi lelkész Balázs Ferencről írt megemlékezését közli a Keresztény Magvető 4. száma.

Balázs Ferenc egyetlen élő értelmiségi munkatársa, Zsigmond Ferenc egykori mészáros énekvezér tanító „Megszólal a munkatárs” c. írásba foglalta emlékeit. Reméljük, hogy rövidesen nyomtatásban is megjelennek.

Az angol unitáriusok hetilapja „The Inquirer” 1972. januárjától nagyalakban modern tipográfiával jelent meg. A január 8-i számban dr. H. J. McLachlan az angol unitárius egyház ezidei elnöke, cambridgei unitárius lelkész — aki két alkalommal is járt hazánkban — érdekes cikkben számol be indiai útja tapasztalatairól.

Fülöp Zoltán szentháromsági lelkész 1971. decemberében elhalt. Temetésén a környékbeli lelkészekon kívül részt vett Sebe Ferenc kolozsvári előadó tanácsos is. Fülöp Zoltán az idősebb nemzedék kiválóan felkészült lelkészei közé tartozott, angolai tanulmányúton is járt, korábban hosszú ideig a vadadi gyülekezet pásztorja volt. Aldás emlékeztetere.

Korondon a templomot újra szentelték 1971. december közepén. Az ünnepélyen dr. Kovács Lajos püspökhelyettes főjegyző prédikált.

Dialogue címen jelenik meg a belga szabadelvű protestánsok francia nyelvű szemléje. E. Conrath dr. bruxellesi lelkész szerkesztésében.

A moszkvai patriarchátus közel kétszáz oldalas új imakönyvet jelentetett meg. A könyv közli a tízparancsolat kommentárját, liturgikus előírásokat, a szentáldozáshoz szükséges előkészületi imákat és az egyházi szláv szöveg nehezebb szavainak értelmező szótárát is.

Daur Rudolf stuttgarti ny. lelkész közzöntötte a Bund für Freies Christentum elnöksége 80. születésnapja alkalmából. A haladó gondolat régi harcosát szeretettel köszöntjük.

A Kennedy elnök emlékeztetere alapított könyvtár vezetőjévé Dan Fenn-t, a meggyilkolt elnök közeli munkatársát nevezték ki. Fenn édesapja az amerikai unitárius egyház egyik ismert lelkésze volt.

A Tolnai Könyvtáros című szemle 1970. évi egyik számában Csányi László „Régi irodalmunk emlékei a megyében” címen írt értékes tanulmányt, melynek rendjén a XVI. századi hódoltságkorszak unitárius emlékeiről is megemlékezett.

Dr. Williams H. G. harvardi egyetemi professzornak, a „Radikális reformációkról” írt munkáját részletesen ismertette és méltatta dr. Ferencz József főgondnok. a Theológiai Szemle — a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa folyóirata — 1971. évi 3—4. számában.

Halottaink

Halottaink: Bíró Lajos, megh. 1971. dec. 6-án, 63 éves korában; Béres Ida, dec. 4-én, 53 éves; Pap Jenő, dec. 11-én, 80 éves; Böhm Mihályné, dec. 14-én, 75 éves; Mihály Lajosné, Soós Julianna, dec. 23-án, 54 éves; Derzsy István 1972. jan. 13-án, 81 éves; Dr. Barabás Zoltánné, dec. 22-én, 75 éves; Előd Lászlóné, febr. 4-én, 58 éves; Kortvélyes Iván, febr. 21-én, 71 éves; Dr. Kerekes Ernő, jan. 28-án, 68 éves; Lukács Vilmosné, febr. 18-án, 77 éves korában. Aldás emlékekön.

Szentiványi István febr. 23-án, Szegeden meghalt.

Özv. Tordai Borbély Pálné halás szívvvel megköszöni a férje elhunytát alkalmából kifejezett részvét nyilvánításokat, melyekkel mély gyászában és veszteségében oly sokan segítettek állottak.

UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos

a Magyarországi Unitárius Egyház
Felelős szerkesztő és kiadó:

Dr. Ferencz József

Budapest IX., Högyes Endre u. 3.
Táv.: 137—186.

A szerkesztő bizottság vezetője:
Bencze Márton

Tagjai: Bajor János és Szász János
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHL Budapest V., József nádor tér 1.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHL 215—96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Évi előfizetési díj: 24,— forint

INDEX: 25.842

72.2776/2-1 — Zrínyi Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Bolgár Imre igazgató

ISTENTISZTELETEK

Nagypénteken, március 31-én du. 6 órakor Passió-éneklés az V., Nagy Ignác utcai templomunkban.

Húsvét első napján, ápr. 2-án, vasárnap:

Nagy Ignác u. de. 11; Högyes E. u. de. 10; Pestlőrinc de. 11; Pesterzsébet de. 9.

Húsvét másodnapján:

Nagy Ignác u. de. 11; Högyes E. u. de. 10; Pestlőrinc de. 11-kor.

Mátyásföldön márc. 26-án du. 4-kor, virágvasárnapján.

Szegeden ápr. 3-án, Gyulán április 9-én a ref. egyh. gyülekezeti termében unitárius istentisztelet és úrvacsoraosztás, a megszokott időben.

Húsvét mindkét napján úrvacsoraosztás. Az egyházközségek elöljárói kérik a hívek szíves adományait az Úrasztala megterítéséhez.